

Informatie kunstproject Pelgrimsdieren

Een persoonlijke pelgrimage

Kunstproject door Claudia De Vos

Pelgrimsdieren is een kunstproject geïnspireerd op het menselijke verlangen om inzicht in het eigen 'ik' te verkrijgen. Een persoonlijke pelgrimage is hiervoor een veel gekozen weg. De moderne pelgrim ervaart de weg door de natuur als spiegel en rustpunt om gedachten te ordenen en richting te geven. In het kunstproject is natuur middels bosdieren en hun verhalen, geur en natuurlijke materialen samengevat in een beleving. Een beleving voor iedereen die de fysieke reis, door wat voor reden dan ook, niet kan maken. Het project brengt een andere manier om vanuit verschillende zintuigelijke ervaringen tot gesprek te komen. Van gesprek in contact met de ander en met jezelf. En vanuit daar de eigen persoonlijke 'pelgrimage' oppakken en op weg gaan.

'Pelgrimsdieren' bestaat uit acht keramische beelden van dieren, een boekje met daarin de fabels van deze dieren en een pelgrimsparfum. De dieren uit de serie zijn allemaal op (levens)pad en vinden, ondanks moeilijke momenten, steeds hun weg. In de bijbehorende fabels zijn hun korte verhalen met een open einde opgetekend. Daarnaast is een Pelgrimsparfum ontwikkeld: een blend van geuren van planten die in de directe omgeving van de pelgrimsroute Santiago de Compostella te vinden zijn. De bijbehorende 'reisgids' helpt ons op weg te gaan.

Hoe (interactieve) kunst kan bijdragen aan algemeen welzijn

Wanneer men geconfronteerd wordt met moeilijk verwerkbaar situaties, kan het een opluchting zijn dit te delen of in de maalstroom van de eigen gedachten een andere richting in te gaan. Maar, waar begin je, of hoe breng je zoiets onder woorden? Hoe ga je verder? Pelgrimages naar zoals de Santiago de Compostella vervullen vaak een dergelijke functie. Door een dergelijke reis te ondernemen maakt men tijd voor reflectie, waardoor men de eigen gedachten opnieuw kan richten.

Maar wat als je nu door omstandigheden niet in staat bent een dergelijke reis te ondernemen?

Kunstproject Pelgrimsdieren biedt een alternatieve gang, in de eigen omgeving.

Het kunstproject bevat diverse zintuigelijke ervaringen zoals kijken, horen, voelen en ruiken. Door het bekijken van de beelden van de pelgrimsdieren en het lezen van de fabels kan er makkelijker tot een gesprek worden gekomen. De dierenfiguren kunnen dienen als (rol)voorbeeld. Zo kan er herkenning zijn en kan er ruimte ontstaan om anders naar het eigen proces te kijken. De beelden en fabels kunnen ook een symboolfunctie gaan vervullen en zodoende als inspiratie dienen om de draad van het eigen leven weer op te pakken. De geuren in het pelgrimsparfum geven aanleiding tot het delen van herinneringen. Ook kunnen deze geuren van natuurlijke oorsprong bijdragen aan onder andere een ontspannen buitengevoel, wat weer het welzijn ten goede komt. Ook de dozen met natuurlijke tactiele materialen die tijdens gezamenlijke sessies kunnen worden gebruikt, versterken de natuurbeleving. Wil men actief het project gebruiken dan is er de 'reisgids', welke tijdens individuele of groepssessies kan worden ingezet.

Kunstproject Pelgrimsdieren kan individueel worden beleefd, samen met een (geestelijk) begeleider of tijdens groepsgesprekken. Iedereen kan kiezen voor een eigen weg hierin; als het ware een persoonlijke pelgrimage, echter zonder de fysieke reis te hoeven maken.

Achtergrond

Steeds meer onderzoeken tonen aan dat **beeldende kunst** kan bijdragen aan het (verbeteren van) welzijn. We zien steeds vaker instellingen die een eigen kunstcollectie hebben of zorg dragen voor wisselende exposities. Niet alleen ter verbetering van de entourage, maar juist ook om cliënten die de instellingen bezoeken mentaal te ondersteunen¹ tijdens bezoek of verblijf.

---

¹ **Visual art in hospitals: casestudies and review of the evidence**, Louise Lankston, Pearce Cusack, Chris Isles, Medical Unit, Dumfries and Chris Fremantle, Galloway Royal Infirmary, Dumfries, UK New Victoria, New Stobhill Public Art and Education Project, NHS Greater Glasgow and Clyde, UK. Journal of the Royal Society of Medicine 2010

Behalve dat (beeldende) kunst dit bewerkstelligt, kunnen ook **verhalen** (storytelling) bijdragen aan het mentale welzijn van de mens. Storytelling wordt breed ingezet op managementniveau ter verbetering van communicatie, onderlinge verhoudingen, inzicht in processen etc. Verhalen zijn een van de oudste vormen van overdracht van informatie. Het luisteren naar of lezen van verhalen kan helpen bij het verkrijgen van inzicht in een situatie of bijvoorbeeld bij de acceptatie van een veranderde situatie. Er zijn vele studies geschreven over dit onderwerp².

Geur is een krachtig medium als het gaat om het activeren van de herinneringen. Vanuit mijn vakgebied als geurpsycholoog heb ik mij vooral verdiept in de relatie tussen historisch, cultureel en traditioneel gebruik van geuren³. De geuren die ik in mijn kunstwerken gebruik zijn afkomstig van etherische olie; de natuurlijke, essentiële, aromatische olie van planten. De inhoudsstoffen van deze etherische oliën hebben invloed op het lichaam en de psyche van de mens waardoor welzijn kan worden verbeterd en gedrag kan worden beïnvloed. Deze genoemde effecten; de werking van de inhoudsstoffen, hun symboliek, historie en traditionele toepassingen, heb ik over elkaar heen gelegd waarbij kenmerkende eigenschappen aan het licht kwamen. Deze kenmerkende eigenschappen zijn samengevat en als universele, archetypische 'affirmatie' in kaart gebracht. Deze affirmaties zijn, in combinatie met de geur, in te zetten om communicatie in gang te zetten en het onbespreekbare bespreekbaar te kunnen maken.

Dieren zijn gewend geur te gebruiken als het gaat om hun weg te vinden, voedsel te vergaren, een geschikte partner te vinden, territorium af te bakenen. Zij gebruiken hun neus als intuïtieve wegwijzer. Ook wij als mens kunnen hiervan (opnieuw leren) gebruik te maken. Als ratio ons in de weg staat en we niet meer helder kunnen denken, lopen we vast in ons doen. Het ruiken van een geur kan ons terugbrengen naar onze oorspronkelijke gedachte, drijfveer en motivatie. Omdat geur aan het rationele deel van de hersenen voorbijgaat en rechtstreeks in verbinding staat met ons emotionele geheugen (herinneringen) zijn we in staat direct te voelen of ons iets bevalt of niet. Het aantrekken of afstoten van iets of iemand is een van de biologische basisfuncties van het ruiken. En omdat geur op deze manier functioneert kunnen we het inzetten om tot nadere inzichten te komen over onszelf en onze herinneringen.

Praktische toepassing en inrichting expositie

De beelden (als groepsopstelling, tentoonstelling)

De acht verhalen (zelf lezen of voorlezen)

De geuren (het pelgrimsparfum in de groepsopstelling/ tentoonstelling en als individuele, - of groepsessie met de tien ingrediënten van het pelgrimsparfum in geurflesjes met hun beschrijvingen en affirmaties)

De acht tactiele materialen (verschillende natuurlijke materialen in afsluitbare dozen)

De Pelgrimsdieren REISGIDS

Als men aan de slag gaat middels individuele of groeps gesprekken wordt de 'reisgids' gebruikt. De reisgids bestaat uit een landkaart (een tableau van het geurlandschap met locaties van de geuren en verblijfplaatsen van de dieren), de fabels van de dieren en beschrijvingen van de effecten van de geuren.

De beelden staat opgesteld in een levendige groepsopstelling met daarin ook een stolp met het 'pelgrimsparfum', de geuren (de diverse losse ingrediënten van het pelgrimsparfum) zitten in speciale geurflesjes en er zijn acht dozen met tactiele materialen die met de handen kunnen worden aangeraakt of, voor de durf-als, met de blote voeten; bij wijze van de eigen 'footprint'. Het tableau hangt centraal.

De gespreksleider verdeelt de groep in drieën: de fabels (horen), de tactiele materialen (voelen) en de geuren (ruiken). De groepen krijgen een afgesproken tijd om de ervaringen door te nemen. Men stelt hierbij een vraag binnen de groep zoals: "wat spreekt jou op dit moment het meeste aan". Alle drie de rondes worden gedaan en er wordt steeds genoteerd wat het meeste aansprak. Daarna scharen de groepen zich rond de tentoonstelling van de beelden en het tableau (zien) waarbij men de eigen ervaringen gaat 'plaatsen': waar bevind ik mij op dit moment? Dan kunnen vragen volgen zoals: Waar zou ik heen willen? Wat heb ik daarvoor nodig? Met elkaar zal een gesprek ontstaan wat verbindt en welke tot nieuwe, andere inzichten kan leiden.

---

² *Narratives, health, and healing: Communication theory, research, and practice*, Lynn M. Harter, Phyllis M. Japp, Christina, S. Beck, 2008

³ *Psychology of scent; does smell result in collective actions when uncounsiensly percieved?* C. De Vos, *Journal of international federation of aromatherapists*, 2014)

Ruimte voor vrije associaties zijn het belangrijkste aspect van het project. Ieder mag zien en ervaren vanuit het eigen perspectief; de aangeboden zintuigelijke ervaringen zijn niet zozeer kaders als wel richtlijnen.

Eerdere pelgrimsdieren exposities

Inmiddels heeft is expositie van Pelgrimsdieren te zien geweest bij Revalidatiecentrum en Herstellingsoord Dennenheuvel-Overbosch. (Hilversum, bijlage 3). Ook zijn de fabels ingezet bij revalidatiecentrum Reade (Amsterdam) bij groepsgesprekken met de revalidanten. Naar aanleiding van deze gebeurtenissen is het idee ontstaan om de tentoonstelling als één geheel te laten rondreizen: als ware het een pelgrimage langs diverse locaties zoals activiteitencentra, (educatieve) musea en instellingen.

Doel

Het streven is om een pelgrimsdierentour te laten plaatsvinden waarbij de tentoonstelling op locaties komt te staan waar deze actief kan worden gebruikt. De tentoonstelling kan naar behoefte korte of langere tijd blijven staan. Tijdens de expositie kunnen uw begeleiders tijdens bijeenkomsten of ontmoetingsgroepen de beelden, geuren en verhalen inzetten om door middel hiervan op een lichte en luchtige manier in gesprek en tot verdieping met elkaar te komen.

Claudia De Vos, kunstenaar en geurpsycholoog.

Ik maak beelden en objecten van keramiek, mixed media en natuurlijke geuren. Daarnaast geef ik lezingen en trainingen over de werking van geur op de psyche. De kunst(projecten) die ik ontwikkel kunnen veelal ook een sociaal en maatschappelijke functie vervullen. Voor het kunstproject Pelgrimsdieren heb ik mij laten inspireren door de prachtige omgeving van Aveyron. In de zomermaanden werk en verblijf ik in Frankrijk waar ons huisje gelegen is aan de pelgrimsroute Santiago de Compostella. Pelgrimsdieren is ontstaan naar aanleiding van verwondering over deze route die een grote aantrekkingskracht heeft op een groeiende groep 'zoekende' mensen. Een ander voorbeeld van een door mij ontwikkeld kunstproject is de 'Geur, en kunst- en bomenroute voor blinden'. Dit is aangekocht door Pinetum Blijdenstein (Hilversum). Ook ben ik medeorganisator en bedenker van kunstproject 'Heelmeesters', bestaande uit (landelijke) exposities, een filmfestival en diverse symposia waaronder bij de Universiteit voor Humanistiek. In dit project zijn kunstenaars de spreekbuis van medici middels speciaal gemaakte kunst. Leest u meer over mijn activiteiten op www.connectingscents.com

Heeft u nog vragen? Neemt u gerust contact met mij op. Ik zie u reactie met belangstelling tegemoet.

Met vriendelijke groet,

Claudia De Vos

Minister Hartsenlaan 3
1217LR Hilversum | Nederland
00 31(0) 6 51 88 40 13

info@claudiadevos.eu

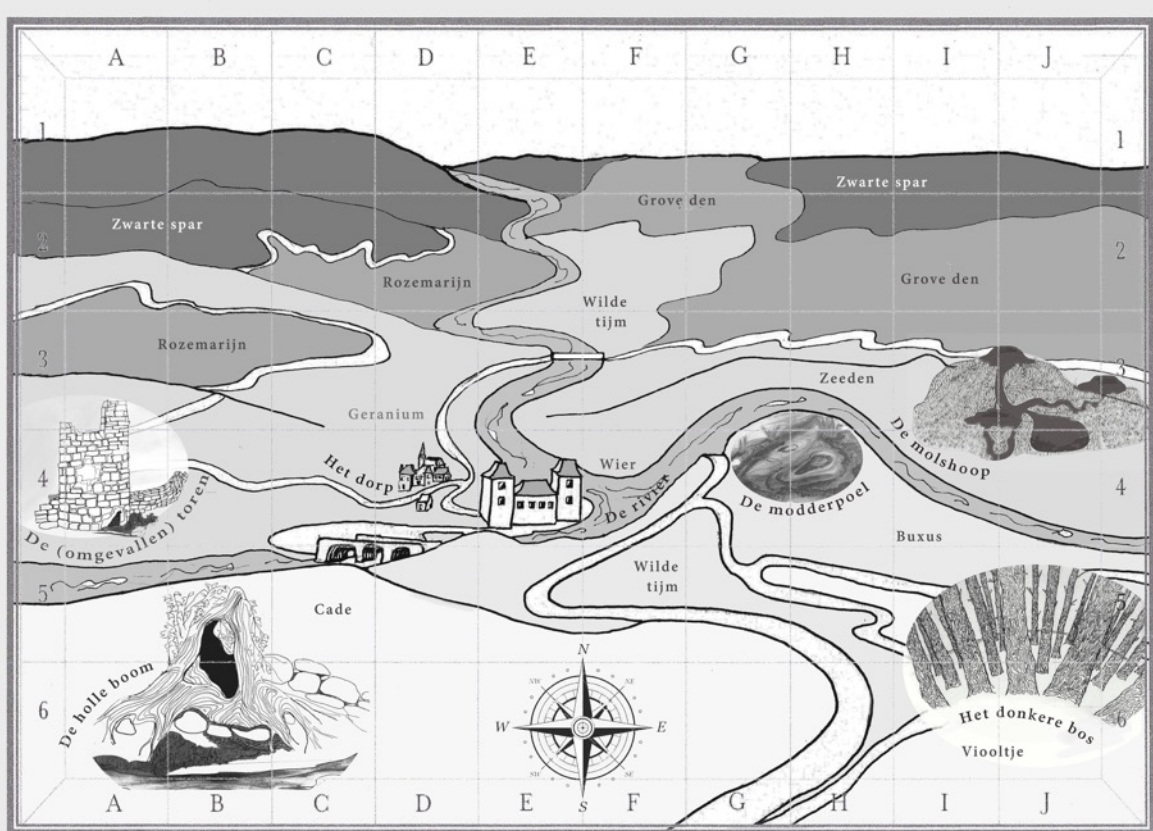

Claudia De Vos

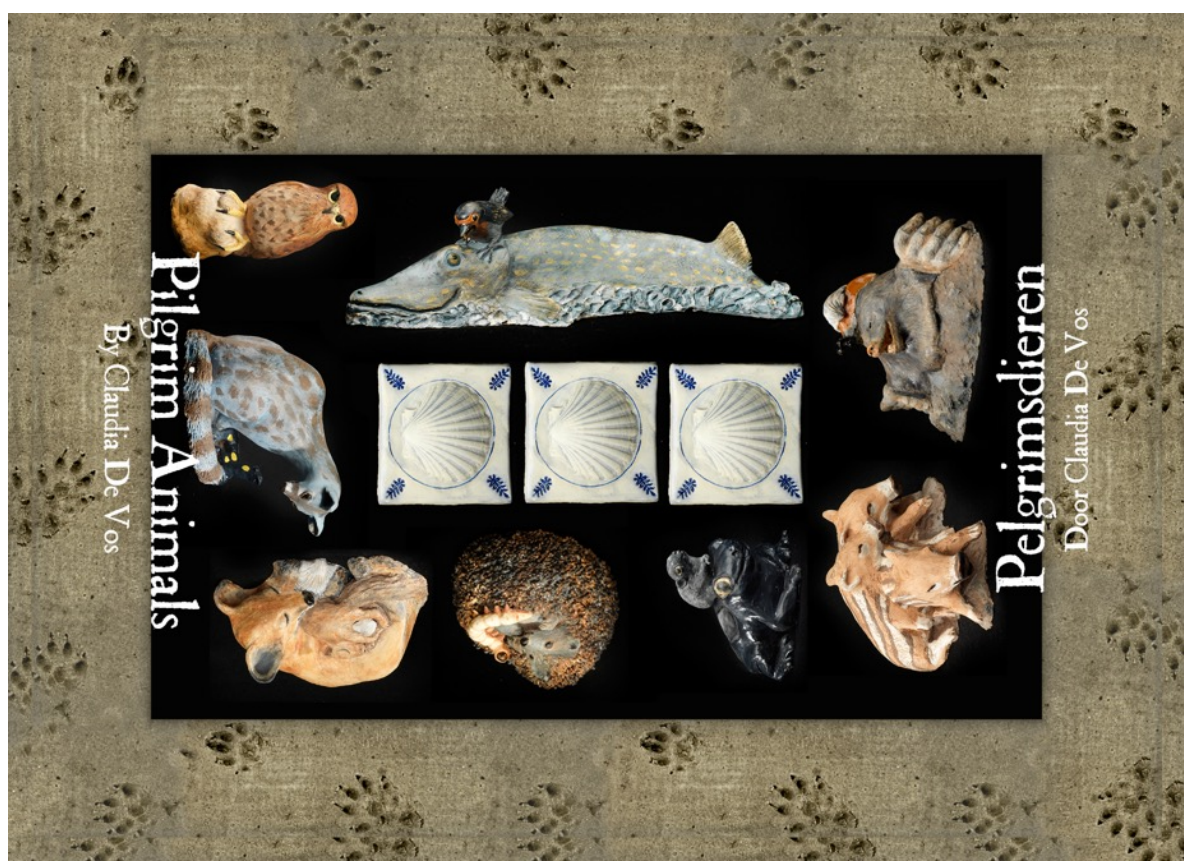
CONNECTING SCENTS
Centrum voor reukzin en geurbeleving

Geur- en kunstobjecten
Geurpsychologie

www.connectingscents.com
www.claudiadevos.eu

 PELGRIMSDIEREN   **geurlandkaart**   **BERGHELLING** * Rozemarijn * Wilde tijm   **BOS** * Grove den * Violtje * Zwarte spar   **DORP** * Cade * Geranium   **VALLEI|RIVIER** * Buxus * Wier * Zeeden
claudiadevos.eu

By Claudia De Vos
Pilgrim Animals

Pelgrimsdieren
 Door Claudia De Vos

Pelgrimsparfum

De planten die in het omgevingsparfum zijn gebruikt

(uitgebreide beschrijving van de effecten van deze geuren en de bijbehorende affirmaties zijn aanwezig.)

	Frans	NL	Latijn
Forêt & vallée (bos en vallei)	Epinette noir	Zwarte spar	<i>Picea mariana</i>
	Terbenthine	Zee den	<i>Pinus pinaster solander</i>
	Pin (sylvestre)	Grove den	<i>Pinus Sylvestris</i>
	Violette (Feuille) 'Humide'	Viool (blad) 'vochtige aarde'	<i>Viola odorata</i>
	Buis sauvage	Buks	<i>Buxus sempervirens</i>
Montagne: (berg)	Serpolet	Wilde tijm	<i>Thymus vulgaris ct. linalol</i>
	Romarin	Rozemarijn	<i>Rosmarinus officinalis</i>
Village: (dorp)	Cade 'Fumée'	Cade 'rook'	<i>Juniperus oxycedrus</i>
	Geranium 'Fleur de village'	Geranium 'dorps bloemen'	<i>Pelargonium graveolens (pelargonum x asperum)</i>
Rivière: (Rivier)	Algue	Wier	<i>Fucus vesiculosus</i>

Voorbeeld fabel Vosje en Eekhoorn

Vosje en Eekhoorn

Vosje houdt van noten. Niet van dieren, zoals dat hoort. Om op te eten welteverstaan. Nadat vosje is weggestuurd om wel van dieren te houden, ontmoet ze eekhoorn die ook van noten houdt en ook van wandelen op de grond. Maar omdat er gezegd is tegen eekhoorn dat het gevaar steeds op de loer ligt, komt hij nooit verder dan zijn eigen boom.

Vosje bedenkt een plan om samen op reis te gaan naar de grootste notenboom ooit en belooft eekhoorn onderweg te zullen beschermen tegen het gevaar.